

Seznam příloh

1. Výzkumný materiál: Sýrie – fotografická série „Seige of Aleppo“, Javier Manzano, 2012, pro AFP a Getty Images
2. Výzkumný materiál: Pásmo Gazy, Mohammed Abed, 2008, pro AFP
3. Výzkumný materiál: Jižní Súdán, fotografická série „War and Mental Health After Crisis“, Robert Hammond, 2011, pro Panos Pictures
4. Přepis první výzkumné skupiny: 5. 12. 2017
5. Přepis druhé výzkumné skupiny: 7. 12. 2017
6. Přepis třetí výzkumné skupiny: 23. 1. 2018

Přílohy

Příloha 1: Výzkumný materiál: Sýrie – fotografická série „Seige of Aleppo“, Javier Manzano, 2012, pro AFP a Getty Images

Příloha 2: Výzkumný materiál – Pásmo Gazy, Mohammed Abed, 2008, pro AFP

Příloha 3: Výzkumný materiál – Jižní Súdán, fotografická série „War and Mental Health After Crisis“, Robert Hammond, 2011, pro Panos Pictures

Příloha 4: Přepis první výzkumné skupiny: 5. 12. 2017

Účastníci: Jonáš (22), Daniel (23), Tereza D. (21), Jakub (21), Karolína J. (21), Eliška (22)

První série fotografií:

Zajímalo by mě, jak na vás fotografie působí jako celek a jaké první slovo vás napadlo, když jste ty fotografie viděli?

Jonáš: Působí pravdivě, realita je to slovo.

Klidně se k tomu prosím vyjádřete někdo další, nemusí to být jen jedno slovo, mohou to být třeba emoce, které ve vás fotky vyvolávají... jaké to je se na to koukat?

Daniel: Třeba já na to mám takový pohled, že můj známý byl v Sýrii na motorce třeba dva roky předtím, než tam propukla ta občanská válka, ukazoval nám z tamošních nějakých fotek a vypadalo to jako úplně běžně žijící město, jako jakékoliv město třeba tady u nás. Mám z toho takový ten dojem, že kdyby ty fotky viděli lidé, kteří na nich třeba jsou, dva roky před tím, než se to stalo, že by tomu nemohli uvěřit. A říkám si, že to je něco, čeho se člověk vždycky bojí, co kdyby se to stalo třeba u nás.

Jste zvyklí takové fotografie vidět?

Tereza D.: Jak které, třeba ty zraněné lidi, na to upřímně úplně zvyklá nejsem, ale třeba tady na té, vojáci z toho města, to mi přijde, že je často v médiích.

Můžete říct, které z fotek byste publikovali a které ne, kdybyste měli v redakci nějakého média editorské slovo?

Jakub: Já bych pustil všechny.

Daniel: Já asi taky.

Jakub: Rozhodně třeba tam tu krvavou (hlava muže) bych nedával na otvírák, ale do fotogalerie nebo tak bych ji určitě dal.

Z jakého důvodu?

Jakub: Nevím, nepříjde mi zas tak explicitní, že by třeba někomu mohla dělat fyzicky nevolno.

Karolína J.: Já si myslím, že konkrétně z této série, není žádná fotka, která by vyloženě způsobovala nějakou újmu tomu čtenáři nebo divákovi... to je věc jedna, a věc druhá je, že když nějakou tu fotku stáhneš, tak teda jaký je ten důvod? Proto, aby to někomu nezpůsobilo újmu, nebo proto, že ten člověk co je na té fotce, je medializován, to jeho neštěstí je medializováno...

Jonáš: No já si právě třeba nemyslím, že to, že by něco mělo někomu způsobovat újmu, je důvod něco nezveřejnit. Důvod něco nezveřejnit je to, že ta fotka zkruskuje realitu, anebo že by mohla způsobit újmu právě těm lidem, kteří jsou tam zachyceni, nebo jejich blízkým. To bych potřeboval asi mluvit s tím fotografem, prodiskutovat to s ním, vidět nějaké pozadí těch fotek, abych se mohl dozvědět, jestli by některá z nich mohla být eticky sporná při zveřejnění.

Karolína J.: A taky to, že ji nezveřejníš, by tu realitu mohlo zkreslovat.

Jonáš: Samozřejmě. Proto říkám, že pokud ty fotky samy o sobě tu realitu nezkruskují, tak je podle mě spíš špatné, je nezveřejnit, protože právě tím potom můžeš něco zkreslovat.

Nemůže se podle tebe stát, že by to mohlo podněcovat násilí – zveřejnění takových to fotek?

Jakub: Většinou následky násilí tě ubrání předtím, abys to násilí praktikovala, nebo normálního člověka, si myslím.

Nemůže se stát, že to, že lidé tyto fotky vidají, vede k jejich otupení a už ten obsah fotografií nevidí jako tak hrůzný?

Jonáš: Pokud zveřejňování takovýchto fotek otupí emoce a posílí racionální reakci, tak si nemyslím, že je to špatně.

Karolína J.: Pak tady máme třeba filmy, kde se všichni vraždí se všema.

Daniel: A ještě k tomu je to fikce.

Jonáš: Já si právě myslím, že pokud to má nějaký důsledek, jakože zobrazování násilí ve filmech nebo v médiích, spíš si myslím, že to nepodněcuje, že spíš u lidí, co mají sklony k násilí, tak si to můžou vybit u toho sledování, že třeba hrají násilné hry, a že pokud by k tomu přístup neměli, tak je větší šance, že něco takového provedou. To je jen taková teorie moje.

Ještě bych ráda vyzvala Elišku, jestli by se k tomu nějak nevyjádřila?

Eliška: Vždycky, než jsem zformulovala myšlenku, tak mě někdo přeběhl. K tomu, jestli bych ty fotky zveřejnila, tak bych řekla, že asi záleží na kontextu, že bych asi ve zprávách v televizi nepustila jako první tuhle fotku – (zakrvácený muž) – na druhou stranu, do nějakého časopisu, kde by tam byla reportáž z toho místa, tak si myslím, že bych tam dala všechny, nejsou natolik explicitní, aby někoho děsily, na druhou stranu mi přijdou dost vypovídající, aby si člověk udělal představu, co se tam děje. A přijde mi, že ty fotky jsou focené dost z blízka, takže tím víc to na toho čtenáře zapůsobí, že prostě se víc dostane do toho místa.

Asi poslední otázka k této sérii – nebo samozřejmě můžete říct cokoliv, co ještě máte ve svých hlavách, co se podle vás snažil autor touto sérií předat, co tím chtěl sdělit?

Eliška: Jednak jsou tam fotky tohoto typu (ranění a oběti) a pak třeba jak je tam rozbombardovaná ta budova nebo celek, zachycení nějakého místa, které předtím žilo normálně, a pak bolest lidí, rány lidský, zranění, smrt. Komplexní zpráva to předává.

Daniel: Podle mě se snaží zachytit takovou tu neutěšenost té situace, že to Aleppo bylo celé obléhané, pro ty lidi neexistovalo žádná reálná šance, že to nějak dobře dopadne.

Karolína J.: Já si myslím, že tady nic nechybí, jsou tam oběti, jsou tam vojáci, jsou tady ty budovy. Myslím si, že to celkově popisuje a zobrazuje tu atmosféru.

Jonáš: Jak jsem říkal, líbí se mi, že to působí pravdivě, to je pro mě vlastně taky přidaná hodnota. Často mám u takovýchto fotek problém s tím, že buď se snaží právě nikomu neublížit, nebo na druhou stranu chtějí příliš šokovat a tady to se mi právě líbí tou syrovostí.

Druhá série fotografií:

Mé otázky se víceméně nemění, jaké první slovo vás napadne při pohledu na tuto sérii?

Jonáš: Pro mě je teď těžké to nesrovnávat s tou předchozí sérií.

To vůbec nevadí.

Jonáš: Napadlo mě totiž, že jsou mnohem odvážnější tady tyhle, více působí na moje emoce.

Eliška: Přijde mi, že jsou míň umělecky zpracované, než ty předtím. Ty byly možná trochu zajímavější, ale tyhle jsou pro mě uvěřitelnější, syrovější, nejenom tím, jak jsou tam ty objekty zachyceny, ale i ty barvy na mě působí. Tady z těch víc cítím bolest těch lidí, než z těch předtím.

Daniel: Já z nich mám takový větší pocit té konečnosti toho, že tady když člověk vidí ty mrtvé, tak je to víc hrající na tu emoční notu, ale zároveň z té podstaty toho, jak ten konflikt tam probíhá, tak z nich mám

malinko pocit, že kdybych je otisknul někde v novinách, tak by mohly být trochu účelově zneužitelné – třeba proti Izraeli. Přijde mi, že konflikt v Pásmu Gazy... že se nedá jen tak říct, tihle jsou dobří a tihle jsou špatní a v souvislosti s tím je vidět tyto fotky takové možná trochu účelově mířené proti Izraeli.

Jakub: S tím souhlasím, tady není vidět původce. Na rozdíl od té minulé série, tam bylo vyloženě vidět násilí od těch vojáků, až po zničené budovy, tak lidi rozstřílený. Tady je vidět akorát ten následek. Není tady... člověk se nedokáže ztotožnit s tím útočником, protože ho nevidí, je to velký rozdíl proti té předchozí sérii. A taky, tahle mi přijde daleko míň koherentní. Tady jsou různé typy těch fotek, zatímco ty předešlé bych si dokázal představit prostě za sebou, ale tady je to od uměleckých fotek raket a nějakých dálkových střel, až vyloženě po detaily nějakých trpících obětí.

Uveřejnili byste tuto sérii, být editory?

Jakub: Jo uveřejnil, ale s varováním.

S jakým?

Jakub: Že jsou tam příliš explicitní fotky. To bych u té předchozí série neudělal.

Eliška: To je pravda, taky bych to udělala, kvůli této fotce – mrtvé dítě.

Jakub: A tý, jak tam líbá...

Jonáš: No právě. Mně třeba ani tak nevadí tamta fotka (mrtvé dítě), protože prostě je to ... teda nevadí mi žádná, ale třeba mnohem míň uveřejnitelné se mi zdají tyto fotky – ta fotka zkřížených nohou, pro mě je to už takové, právě aby tam ty emoce byly. Už mi to nepřijde tak autentické, ale naopak některé jsou extrémně autentické. Tamta, jak tam padají ty střely, to mi přijde naprosto úžasné, fakt má můj respekt ten fotograf. Ale zase na druhou stranu, pak jsou tady některé... jsou tady mnohem větší extrémy. přesně jak říkal Jakub, tamta série byla koherentní a tady tahle taková, že na jednu stranu opravdu autentické fotky, na druhou stranu jako hodně stylizované fotky.

Jakou emoci se do toho autorovi povedlo přenést?

Daniel: Já si myslím, že... jak jste tady říkali, že ty fotky nejsou úplně jednotný, tak asi i podle toho se liší ty emoce. Tyhle dvě fotky (střely), kdybych je viděl na webu, tak bych si i myslel, že to je video. To opravdu jako budí takovou tu atmosféru, že se člověk bojí, tím, že si připadá, jakoby tam seděl. Zatímco tam ty tři fotky a tahle, ty na mě působí dojemem soucitu, ta fotka má emoční vypjatost.

Karolína J.: U těchto dvou bych si řekla, že to je hustý, že se to povedlo ten záběr. U těchto dvou bych si řekla, že jsou umělecký, u tý holky, že to je dobře zachycený, tohle mi přijde dobře zachycený, tohle mi přijde už moc a u tohoto jsem hrozně naštvaná, protože prostě neznám to pozadí té fotky, a nevím, jestli třeba ten fotograf nezkusil tu holčičku vyhrabat...

Vidíš tam i fotky, které ti připadají vyloženě neetické?

Karolína J.: Já neříkám, že to je neetické, ale mě by prostě zajímalo, jestli jí třeba zkusil pomoci, nebo jestli si ji jen vyfotil.

To už je asi otázka, jak funguje povolání válečného reportéra...

Eliška: Tuhle otázku jsem si kladla už u těch fotek předtím, že tam ten člověk stojí s tím foťákem a chtěl jít co nejbliž, aby měl ty nejlepší fotky...ale nemám na to vlastně jednotný názor, jen je to obecně otázka u těchto fotek...

Karolína J.: Tady prostě nevidíš nikoho okolo, vypadá to z té fotky tak, že jediný, kdo tam je, je on a je to prostě malá holka tyjo...

Jonáš: Ale protože právě ty fotky jen vidím, a nemůžu se s tím fotografem bavit, tak se od toho snažím úplně odpoutávat od tady těchto pocitů, nemůžu to vědět, jestli se jí snažil pomoci nebo nesnažil pomoci... jako

třeba ona je už asi mrtvá na té fotce, ale nevím, prostě nevím, a nechci si nic domýšlet. Když nemám žádné informace a nevím o tom nic, tak mu nechci ani nic vyčítat... ale tyhle fotografie bych si dokázal představit v nějakém časopise zaměřeném na válečnou fotografii nebo v National Geographic, ale ne třeba v Mladé frontě.

Karolína J.: Já bych tuhle fotku nepublikovala, prostě kvůli tomu, že mi připadá strašně kontroverzní.

Terezko, chtěla by ses k tomu nějak vyjádřit...

Tereza D.: Mně tyhle fotky (střely) přijdou takové děsivější než třeba ta série předtím, protože tam jde o bezprostřední útok, jak jsi to říkal, člověk se cítí úplně jak kdyby byl tam, cítím z těch lidí bezmoc. K těm ostatním fotkám ... tam ty nohy té zemřelé, ty bych nepublikovala, myslím, že to má hrát hodně na city.

Je tato série za hranou etiky?

Všichni: Souhlasné ne

Třetí série fotografií:

Moje první otázka opět směřuje k nějakým vašim bezprostředním reakcím, k jednoslovným komentářům.

Jonáš: Na těch fotkách se děje hodně věcí, které bez toho kontextu nedokážu úplně posoudit, co se tam děje.

Je to tábor pro mentálně nemocné, v zemi, která je postižena válkou.

Jonáš: Vypadá to, jakoby byly věznění.

Eliška: Ty fotky ve mně vzbuzují nejvíce otázek, mají vypovídající hodnotu, ale o to víc mě zajímá, co je to za lidi, proč tam jsou, co se jim děje.

Karolína J.: Mě ty fotky strašně baví, já si myslím, že je na nich vidět, že jsou časosběrné. Jak z estetického hlediska, tak z kompozičního, ty fotky jsou fakt kvalitní. Asi se podle mě jedná víc o umění, jsou fakt super. Tady už to trochu vidím, jako někdo kdo fotí, kdo se o fotky zajímá.

Jonáš: Mně se taky líbí nejvíc, ta série mi z těch tří přijde nejlepší.

Působí na vás nějak to, že jsou ty fotky černobílé?

Daniel: Přijde mi, že jim možná trochu ubírají na výpovědní hodnotě, ale přidávají na uměleckém dojmu. Zároveň mi opravdu přijde, že to neumožňuje vzít se do té situace, člověk svět nevidí černobíle a je to jen nějaká snaha tu informaci předat.

Eliška: Někdy se říká, že černobílá fotkám pomáhá, aby vypadaly líp. Tyto by ale podle mě fungovaly, i kdyby byly barevné. Rozdíl v tom výrazně nevnímám.

Karolína J.: Ty fotky jsou tak dobře nakomponované, že si myslím, že ta černobílá z nich nedělá nic víc. Navíc, někdy to může těm fotkám i ubrat.

Je to podle vás publikovatelná série?

Všichni: Souhlasné ano.

Daniel: Není žádná fotka, která by mohla někoho nějakým způsobem deprimovat.

Jonáš: Rozhodně bych ji publikoval, chtěl bych to.

Eliška: Tady by nebylo nad čím váhat.

Daniel: Bylo by vhodné to publikovat s nějakým komentářem. Tato fotka se třeba něco snaží naznačit, ale nevím, co přesně.

Jonáš: Taky bych si to představil v nějakém sofistikovanějším médiu, hodila by se k tomu třeba nějaká reportáž z místa.

Jakou emoci chtěl autor znázornit?

Daniel: Na mě trochu působí, že chtěl zaznamenat nějakou neschopnost posunout se nějak dál. Že to je občanská válka, která se odehrává v rámci jedné země, a že to není něco, co by se odehrávalo v rámci tří týdnů, že tím zachycoval nějakou určitou neměnnost toho stavu, a že není nějaká šance, že by se to mělo nějak rychle změnit a zlepšit.

Tereza D.: Dlouhodobé utrpení lidí, jde vidět, že ti lidé dlouho trpí a ten konflikt přetrvává.

Jonáš: Ten obrovský rozdíl mezi těmto fotkami a těma předtím není, že jsou černobílé, ale v tom, že tady není zachycená přímo ta válka, není tady zachyceno, žádné rakety, žádní vojáci, a jsou to fotky, které všechny pocházejí z jednoho místa, z nějaké prostě nemocnice, a to jim taky dodává na zvláštnosti. A hlavně je skvělé jakým způsobem je to utrpení lidí zaznamenané, ani nefotí to přímé utrpení na bojišti.

To, že tam není přímo vidět válečný konflikt, jim na tom, jak působí, podle tebe neubírá?

Jonáš: Ne, možná tomu i přidává. Protože si vlastně uvědomíš, že vidíš něco jiného, vystoupí ty fotky z davu.

Eliška: Tyto fotky spíš než zpravodajskou hodnotu zachycují události, mají spíš dokumentární hodnotu. Je to nějaký stav, který tam dlouho trvá a on tam fotí jejich život.

Karolína J.: Já si myslím, že to vůbec nemusí vadit, že ty fotky jsou foceny dlouhodobě a jsou vybraný, že by se daly použít i ve zpravodajství a co si ještě myslím je, že ta estetika mi najednou přijde hrozně důležitá, ta estetická stránka tý fotky, protože ve mně to vyvolává mnohem víc emocí, než u fotky, která je rozmazaná a blbě nakomponovaná. Myslím si, že to je fakt velká část toho. Tady je prostě fakt vidět, že ten člověk měl čas, co kdy kam dá, co prostě vyfotí...

Jakub: Já s tím mám celkově hroznej problém, na mě to působí hrozně cize. Jako vizuálně se mi to líbí, nejsem fotograf, to neřeším, ale vadí mi, že nerozumím kontextu třeba této fotky, absolutně (hlava pod dveřmi). To mě na tom dráždí, chybí mi příběh, co se tam děje. Chybí mi to k tomu, abych pochopil, co ty lidi prožívají. Z vizuálního hlediska jsou to hezké fotky. Ty fotky to samy nevysvětlí, co se tam děje, to je rozdíl, oproti těm předchozím. Hlavně oproti té první sérii – ta byla od počátku k následku, v té druhé sérii byl jenom následek, a tady vlastně je to takový, že ti lidi trpěj, ty nevíš proč. A tato fotka je pro mě úplně absurdní, je jako z fotobanky, když si zadáš heslo utrpení, tak to najde člověka, co se drží za hlavu...

Jakou emoci tato série v tobě vyvolává?

Jakub: Zmar, dlouhodobej zmar. S tím, že moc nedokážu poznat, jak k němu došlo.

Jonáš: Já s tím teda souhlasím, že je tady potřeba kontext. Ale na druhou stranu si nemyslím, že by byl mň potřeba u těch předchozích sérií, protože zase si říkám, jestli jen nevyvolávají zdání, že vysvětlují všechno samy o sobě. Tady to vidíš na první pohled, že to tolik nevysvětlují ty fotky bez kontextu. Pro mě je to ale možná lepší, než nějaká série z těch předchozích, které to možná vysvětlují, ale může to být klam.

Příloha 5: Přepis druhé výzkumné skupiny: 7. 12. 2017

Účastníci: Radek (32), Karolína Z. (22), Matyáš (21), Nikola (23), Anja (23), Tereza H. (22)

První série fotografií:

Jaká první slova vás napadají při pohledu na tyto fotografie?

Radek: Já jsem měl z té série pocit, že opravdu tady tím konfliktem je silně zasaženo civilní obyvatelstvo, na kterých se vlastně ta válka vyřádila asi nejvíc. To je asi můj prvotní dojem z toho všeho. Jsou tady vlastně normální lidi mezi raněnými, kteří asi s tou válkou nechtějí mít nic společného a tak nějak je vtáhla do hry taky. A i to, jak tady bojují v uvozovkách normální lidi, ne nějakí vojáci, zverbovaní muži, tak to ukazuje, že ten konflikt může být značně nevyrovnaný. Nevidím tady, jestli tu je v uvozovkách někdo z té druhé strany, z těch jako protibojovníků, ale pokud je to jen takto, tak je to jen taková jako silná řežba, přestřelka, mezi lidma jako takovýma. Moc to nepůsobí jako válka, ale jako občanská válka.

Karolína Z.: Já tam hodně silně vnímám strach těch lidí.

Matyáš: Mně to připomíná nějakou postapokalyptickou krajinu, že třeba ta druhá fotka, ten člověk mezi těma rozbořenýma barákama, už to vůbec nevypadá, jakoby se to odehrávalo v dnešní době, ale spíš jako, když to přirovnám, tak k nějakým těm filmům po konci civilizace, těm jako menším potyčkám...

Nikola: Ve mně to vyvolává slovo bezmoc a takový boj s větrnými mlýny. Mně to přijde jako zachycení syrového boje o život, ale neviditelnost nějakého konce. Ty fotky toho města nevypadají jako nárazová akce, to je dlouhodobá záležitost, ale úplně nepochopitelná.

Matyáš: Hlavně to už ani nevypadá, že ti lidi mají... jestli bojují o obsazení toho města, tak už není o co bojovat. Jestli někdo eventuálně vyhraje, někdo vyhrát musí. Ale to, že někdo vyhraje, nebude moc velká výhra, protože tam nic nezůstane.

Jsou ty fotografie emotivní?

Všichni: Souhlasné ano, určitě...

Jste na takové fotografie zvyklí? Vidáte je?

Karolína Z.: Já jsem na ně zvyklá z hlediska toho, že se fotografií trochu zabývám, nebo to sama nějak vyhledávám, takže už jsem i vůči těm emocím trochu imunní. Dokážu objektivně poznat, že tam emoce jsou, ale už to na mě asi tolik nepůsobí. Ale jako přijde mi, že to má velkou sílu proto, že to je celá série. Není to jako jedna ilustrační fotka někde u článku.

Kdybyste si zahráli na editora – pustili byste tuto sérii do médií?

Nikola: S označením, že zahrnuje explicitní záběry. Ale pustila bych ji, celou. Nevidím důvod, že když něco není hezký, že by se to nemělo zobrazovat. Protože to je realita a myslím, že by měla být zobrazená celá.

Karolína Z.: Já nevím, já k tomu mám jako konfliktní postoj trochu. Na jednu stranu je určitě důležitý vědět, co se kde děje, na druhou stranu si říkám, jestli je to fér vůči těm lidem, kterých se to týká. A jestli, kdyby se jednalo o nějakou ilustrační fotku, jestli bych spíš ne zvolila něco, co jako má tu emotivní sílu, něco jako je třeba tohle (fotografie celku), ty emoce, které z té fotky na mě jdou jsou vlastně stejný, ale není tam nic tak explicitního, není tam obličej těch lidí a identita těch lidí.

Můžete i vybrat, které fotografie ano a které ne...

Matyáš: Já si myslím, že by se to pustit rozhodně mělo, nevím, jestli celá ta série, i když jako ona celá je dobrá, ale myslím si, že pár fotek z toho by se dalo vypustit ne kvůli tomu, že by byly moc brutální, ale kvůli tomu, aby jich zase nebylo moc. Člověk, když toho vidí moc, tak už se mu to sleje do jednoho a už to tolik nevnímá. Já bych to řek spíš tak, že bych je určitě pustil všechny, ale kvůli tomu, že když si člověk přečte jenom text – třeba – další bombardování v Aleppu – tak se ty zprávy opakují, to, že se třeba válčí na

blízkém východě,
se objevuje každé tejdne a lidi už jsou vůči tomu celkem imunní a jen z toho textu by to nevyznělo, takže je tam potřeba vidět ten konflikt v těch surovejch fotkách, aby těm lidem vlastně došlo, co se děje. Že bez toho obrazu, třeba ty reportáže nejsou tak silný.

O čem ty fotky vypovídají, Anja?

Anja: Vypovídají o těch emocích těch lidí a vnímám z toho ten strach hlavně teda.

Karolína Z.: Velký smysl těchto fotek je podle mě nějaký apel na společnost, co se týče třeba humanitární pomoci a tak. Asi proto je třeba důležité vědět, jak to vypadá a umět si to líp představit.

Existuje pojem sekundární viktimizace oběti – po vysvětlení – myslíte si, že by se o ni tady mohlo jednat?

Karolína Z.: To je čistě hypotetická otázka, ty fotky se objeví nejspíše v zemích, kde je mír, na západě, tady ty lidi asi mají jiné starosti, než koukat na fotky. Kdyby ji viděl, tak by to byl pro něj asi hodně silný a emotivní zážitek, ale to je asi už potom otázka každého jedince, jak se s tím vyrovná. Ale asi tu fotku nikdy neuvidí.

Matyáš: Ta šance, že ten člověk tu fotku někdy uvidí, je hrozně malá. Mě přijde na těch fotkách zajímavý, že vlastně není vidět ten nepřítel vůbec. Tady je vidět, že se střelí, ale není vidět na koho, což je asi vlastně účel.

Anja: To je pravda, je to jednostranný.

Tereza H.: Na druhou stranu to je možná ten nepřítel, ne? To násilí, co je tady zobrazený.

Karolína Z.: Možná se tím ten autor snažil říct, že ten konflikt je taky jednostranně v přesile, nebo jak to říct...

Vývolává ta série další otázky, nebo to stačí?

Karolína Z.: To by asi každá dobrá fotka měla dělat...

Nikola: Jakoby, ano, ale vadí mi možná, že tam není ta protistrana. Pro někoho, kdo o tom třeba nic neví, tak ty fotky nebudou mít takovou hodnotu, proč to tak je, proč se to děje.

Druhá série fotografií:

Jaká první slova vás napadnou poté, co jste viděli tuto sérii?

Radek: První slova jsou asi nelidskost, bezmoc, tohleto už nemá s válkou nic společného, to je masakr.

Matyáš: V té předchozí sérii, tam byl vidět ten boj, že ti lidi mají s kým bojovat, ale tohle je jen vyhlazování, ti lidi nemají s kým bojovat, jediný co můžou, je utíkat.

Karolína Z.: Přesně to jsem chtěla říct, to není boj muže proti muži, jak je tam bombardování, tak vidíme ty lidi jenom utíkat a je to fakt hrozný...

Tereza H.: Mně to právě přijde zajímavý, že to je takový útok z hůry, a co s tím má jako člověk dělat.

Karolína Z.: Přijde mi, že tady u těch fotek, si mnohem víc jako člověk nebo já si mnohem víc říkám, co kdybychom to byli my? Strašný.

Radek: Některé ty fotky jsou jako hodně explicitní, když už bych se měl přesunout dál, tak minimálně polovinu bych vůbec dál nepustil.

Které?

Radek: Určitě to mrtvé dítě, a tuhle tu a tuhle tu (fotografie dítěte, zakrvácené ženy a nohou)...to bych určitě nechtěl vidět, když bych otevřel zprávy, nebo někde na internetu...

Všichni: souhlasné pokyvování.

Matyáš: Pustit to do prime timu by bylo asi trošku moc, ale jako určitě bych je pustil aspoň někam, ty fotky musí být vidět.

Kam?

Matyáš: Asi bych je nepustil do televizních novin na Nově, to by nešlo, je to moc brzo, kouká na to moc lidí a dávat to přímo do televize asi ne, ale určitě bych to dal aspoň někam na internet, aby to bylo dohledatelný. Ty lidi, když to chtějí vidět, tak by to měli vidět. Kor, když se podívám na to, jak se teď zase řeší něco s Izraelem a Palestinou, dneska jsem četl o tom, že Hammás zase volá do zbraně, takže mi to zrovna přijde aktuální, myslím si, že by to mělo být dohledatelný v centru.

Radek: to je názor, se kterým souhlasím. Kdo chce, ať si to najde, ale nepodsouval bych to lidem.

Karolína Z.: Je to hodně i skandalizační, budí to velké emoce a spousta lidí to může přijmout...

Matyáš: Negativně, v tom smyslu, že jim to cpou..

Karolína Z.: ano přesně, že jim to někdo podsouvá.

Radek: Tady by byla ta sekundární viktimizace hodně silná.

Karolína Z.: Tím, že jsou to děti.

Radek: Typicky stačí – matka, které umře dítě uvidí tuhleto fotku (fotografie mrtvého dítěte) a je v tom, podle mě teda.

Matyáš: Ale zase říkám, mělo by se to pustit dál, protože takhle to prostě vypadá.

Radek: Spíš se trochu bojím, co přijde dál, jestli je tady takový vývoj, v té fotografii a drsných snímků, tak pak už to budou jenom části lidského těla někde pohozené... nebo nevím, co by mohlo přijít ještě horšího. Možná masové hroby.

Jste zvyklí vidat takovéto fotky?

Anja: Ne, tyhle už jsou hodně explicitní

Matyáš: Tyhle už jsou hodně tvrdý

Ty předchozí ano, a tyto už ne?

Všichni: souhlasná reakce

Matyáš: Kdybych to měl použít, tak bych dal třeba jako ilustrační tu první, kde padá ten bílej fosfor, nebo čím to bombardují, ale že tam je v jedné fotce celkem vidět, jak moc je to blbý.

Většina: souhlasná reakce

Karolína Z.: Přesně, čím explicitnější ty fotky jsou, tím je to samozřejmě emotivnější, ale myslím si, že aby ta fotka měla tu vypovídající hodnotu a tak silně působila, tak tam prostě nemusí být tohle, nebo tohle (explicitní záběry obětí), stačí třeba tohle...(fotografie ostřelování)

Matyáš: Tyto fotky vlastně bez toho kontextu, když nevíme, že to je bombardování, můžou být třeba zemětřesení, nebo jiná taková kalamita, že vlastně bez těch fotek toho bombardování nemají tu vypovídající hodnotu.

Radek: Ano, je fakt, že když dám dohromady tyto tři fotky, tak to může být opravdu jakákoliv katastrofa, mohlo by se to vytrhnout z kontextu.

Matyáš: Pak, když k tomu vlastně dodáme to, že je to způsobeno tím, že se bombarduje civilní obyvatelstvo, tak to nabírá ten význam toho, jak moc je to blbý, ale bez těch bombardovacích fotek to nemá takovou vypovídající hodnotu.

Nikola: Ve mně tato série vypovídá hodně otázek i co se týče samotného fotografa a těch příběhů, hrozně by mě zajímalo, co je to za člověka, jak ta fotka vzniká, co jsou konkrétní jeho důvody, vyfotit třeba tady ty, ve mně to vyvolává hodně otázek na toho autora a na ty jednotlivé osudy, co se tam jako může stát. myslím si, že by jako fungovala ta samostatná série, jen ty čtyři fotky toho bombardování, jako zachycení toho konfliktu a dopad toho na obyvatele, ale přijde mi, že je to hrozně vytržitelný z kontextu, třeba tam ty nohy, tam nevíme nic.

Radek: To může být londýnské metro, žejo...

Karolína Z.: Tam si dovedu představit, že to nějaké pochybné médium převezme a bude to používat jako ilustrační fotku.

A co si o té fotografii myslíte?

Anja: Mě ta fotka dost vadí.

Nikola: Mně přijde taková prvoplánová.

Matyáš: Neříká nic, co by neříkali ty ostatní fotky, je taková neurčitá.

Tereza H.: Přitom to neříká dobře, to co říkají ty ostatní fotky.

Karolína Z.: Mám pocit, že to musíme posuzovat jako sérii, bylo to tak původně zamýšleno, a mám pocit, že by tam měly být v uvozovkách nějaké jako detaily, o což se asi ten fotograf jako snažil tady.

Matyáš: Jsou tu silnější detaily.

Radek: Tady máš spoustu detailů.

Tereza H.: Přijde mi, že to v té sérii vůbec není provázaný, že máme v podstatě dva světy a tu spojitost mezi nimi vůbec nevidím, nepřijde mi to inteligentně udělaný.

Karolína: Jak jsi ještě předtím říkala, že máš otázky ohledně té osobnosti toho fotografa, tak já si třeba vůbec nedovedu představit, tu situaci, kde oni tady zachraňují nebo snaží se přenášet tu dívku a on tam prostě stojí s tím foťákem a cvaká...

Matyáš: To se dostáváme k tomu starému fotografickému dilematu.

Všichni: souhlasné reakce

Matyáš: Nebo k celému novinářskému dilema, jestli tam stát a vlastně to zaznamenávat, nebo jestli jít pomoci.

Radek: U nás by dostal za neposkytnutí pomoci.

Matyáš: Na druhou stranu, on tam přijel fotit, zaznamenat, co se tam děje a tím to přiblížit tomu zbytku světa. Já nevím, moc lidí tam asi kvůli tomu nebezpečí bombardování fotit nejezdí, on bude jeden z mála, takže od něj si myslím, i když to bude znít krutě, od něj jsou ty fotky důležitější než ta pomoc.

Nikola: Je to vlastně určitá forma pomoci těm lidem.

Karolína Z.: Já jsem se nesnažila zpochybnit tu profesi, to vůbec, to chápu, spíš jsem to myslela, že si to nedokážu představit, že mi to přijde takový hrozně surreální, a nedovedu si představit, že bych v té situaci byla já.

Matyáš: Jasně.

Radek: To co ty říkáš, je už hrozně blízko otázky, jakou má cenu lidský život.

Anja: Máš pravdu, přišel tam fotit, ale zase by měla být někde hranice, co by ještě měl fotit, a co už ne.

Nikola: To si myslím, že má každý člověk nastavený, to nejde vzít komplexně.

Matyáš: My nevidíme ty momenty, kdy třeba těm lidem pomáhal.

Nikola: Přesně, jestli tam je tři týdny, vznikne z toho tři sta fotek.

Radek: Třeba ta paní jen omdlela a je od krve v uvozovkách, on ví, že je v pohodě, ale prostě vypadá to tak, jak to vypadá.

Matyáš: Anebo ví, že není v pohodě a nemůže s tím vůbec nic udělat.

Radek: Ano, může to tak být.

Matyáš: Na druhou stranu, jak dlouho trvá tu fotku vyfotit, může vyfotit dvě fotky a jít pomáhat, ale myslím si, že ty fotky jsou důležité, aby to zaznamenal. No, to je silnější série, než ta první.

Radek: Jestli ještě se k tomu můžu vrátit, k tomu jak jsme to tady rozdělávali, které pustit a které nepustit, tak když bych se zas podíval na tyhle 4 fotky, u kterých jsme se tak nějak shodli, že by mohli projít, tak mi to zase připadá jako série strašně jednotvárné: rakety, rakety, rakety, tma. A je fajn, na jednu stranu, že v té sérii je i něco, co to jako dokresluje i z toho nějakého sekundárního efektu, jako co je potom, ale souhlasím asi s většinou, že to dokreslení už je za hranou, teda aspoň pro mě.

Karolína Z.: Mě přijde, že tato fotka funguje hrozně dobře sama o sobě. Technicky je skvělá a popisuje to dostatečně.

Všichni: souhlasná reakce

Tereza H.: Mě se zase líbí tahle, že tady už je i ten záchranář, že to není úplně první útok...

Radek: Ten je tady taky...

Tereza H.: Aha, tak toho jsem si nevšimla...

Třetí série fotografií:

Jaké jsou vaše bezprostřední reakce?

Tereza H.: Mě teda první co napadlo, bylo slovo končetiny, protože mi přijde, že všude... asi nejsilnější bylo tady, jak ta končetina chybí, ale vlastně všude, tady s těma řetězama, nevím jestli vám to tak přišlo, ale mně přišlo hrozně zajímavý, že jsou tady jako jedno z hlavních témat, kupodivu.

Matyáš: Mě jako první napadlo, jak tohle vězení nebo nemocnice vlastně funguje, protože je tady hrozně moc různých prostředí, a že vlastně, nějak nechápu, kde se to moc odehrává. Vypadá to strašně splácáný dohromady, je to takový nesourododý, společný mají to, že jsou tam většinou ti lidé spoutaný a smutný, ale jinak mi to přijde nesourodý hodně.

Karolína Z.: Mě to přijde jako hodně netradiční pojetí válečný fotografie, tyhle fotky nejsou to první, co by se mi vybavilo, když se ten žánr zmíní, že právě by mě asi napadla ta střela, zkrvanený děti, a tohle je vlastně něco úplně jiného.

Nikola: Mě třeba oslovují mnohem víc, než co se třeba estetiky nebo uměleckého záměru týče než vlastně jakoby toho, co zobrazují vlastně, nebo nějaký potřeby zobrazit nějaký konflikt. Řeknu si, že je to strašně dobrá fotka, že jsou umělecky fakt výborně zpracované a asi tím, že to je časosběrný, tak nejsou úplně aktuální, to že to je časosběrný znamená, že je to o to smutnější, že se ta situace asi nikam nevyvíjí. Spíš do časopisu, na výstavu než do televize.

Radek: Já třeba vůbec nevím, jestli jsou ti lidi v nemocnici třeba proto, že je válka, nebo proto, že to potřebují. Nebo jsou tam z nějakého jiného důvodu, to mi z nich vůbec není jasné.

Matyáš: Jsou takové záhadné ty fotky. Každá má nějaký úplně vlastní příběh, mě třeba hrozně zajímá, co se děje na tyto fotce (fotografie muže v okovech).

Anja: Vyvolávají hrozně moc otázek ty fotky.

Matyáš: Nebo třeba tahle.

Radek: Přesně, to nevíš, jestli ten člověk je mrtvý,...

Karolína Z.: Mě se líbí, že u těchto fotek jde ten autor mnohem víc do hloubky, že nepojímá ten konflikt povrchně, ale soustředí se na jeden ten problém, na tu vězeňskou nemocnici, že člověk potřebuje nějaký background, předpokládám, že kdyby to bylo na výstavě, tak tam bude nějaký info o tom, nějaký popis, a přijde mi to asi přínosnější než nějaká nelidská fotka někoho jak střílí.

Všichni: souhlasné reakce

Jsou více nebo méně emotivní než ty předtím?

Karolína Z.: Nejsou tak primárně na city, není to ta první věc co vidíš, prostě mrtvý dítě a prostě se ti tak úplně sevrou útroby, ale víc tě to třeba donutí zamyslet se a v okamžiku, kdy už třeba o tom problému máš nějaké další informace, tak to na tebe může působit úplně stejně, ne-li víc

Anja: Přesně tak.

Tereza H: Ten efekt je takový dlouhodobější, to není jenom že na to se potom snaží člověk zapomenout, na to dítě, ale nad tímhle bude jako člověk myslet dýl a čím dýl myslím, tím víc toho vymyslím.

Matyáš: Je pro nás těžké to posoudit, protože ty první dvě série se věnovali konfliktům, které jsou u nás mnohem více probírané, a já upřímně nevím, co se děje v Jižním Súdánu, jestli je to rasový, kmenový, jestli je to vláda vůči rebelům, vůbec nevím, co se tam děje, takže ty fotky jsou v tomto pro mě záhadnější, než ty předtím, protože o těch trochu víc vím

Všichni: souhlasné reakce

Tereza H.: Třeba určit, kdo je agresor.

Matyáš: No to je třeba těžké určit, kdo je agresor třeba v tý Sýrii, ale vím trosku víc co se děje, mám trošku pojem o těch stranách, nebo o tom, co se tam kdo snaží, ale tady prostě nevím nic.

Nikola: Já jsem z nich docela jako zmatená, nevím, co s nimi mám dělat. Co mám dělat s tím, co vidím. Protože k těm válečným fotkám, jak je primárně známe v těch předchozích dvou sériích, tak jakoby vlastně vím, jaký jsou pro mě jako pro Evropana, kterej to vidí v západním médiu, tak vím jaká je forma pomoci, vím co se tam děje, nebo s tím dokážu nějakým způsobem víc soucítit, protože je to prostě blíž. Ale tohle je něco, co mě zasahuje, ale nedokážu vůbec říct, co s tím mám dělat. Nedokážu vůbec říct, jaký je výstup z toho, co vidím.

A tu emoci, co to v tobě vyvolává, nedokážeš pojmenovat?

Nikola: To jo, to je smutek, ale nedokážu posoudit to, co ten autor chce, aby byl následek toho, že si ty fotky jako prohlídnu.

Radek: Ve mně osobně ty fotky smutek moc nevyvolávají, a to je právě z toho důvodu, že neznám ten důvod, proč ty lidi jsou v té nemocnici, třeba to fakt potřebují a je to jen ta bída té země, která jim nedokáže dát nic lepšího. Ale ty fotky na mě působí strašně vyzývavě, jak už tady zaznělo, abych se o to téma zajímal, abych si našel, o čem to je, abych opravdu zjistil, co se tam děje, protože je to fakt takové trochu zmatečné, a vlastně ti ty fotky nic neříkají, ale říkají ti tak se podívej, co se v té zemi děje, abys to mohl nějak posoudit. Najdi si na to ten svůj náhled.

Matyáš: Bylo nám řečeno, že ty fotky jsou pořízeny z (vězeňský) nemocnice, ale žádná z těch fotek nevypadá, že byla pořízena v nemocnici.

Reakce: No tady je to napsaný...

Matyáš: Ano, ale nevypadá to jako nemocnice, když si prostě představím nemocnici, tak tam vidím ta lůžka, představím si ty doktory, tu léčbu, tady nic z toho jako nemocnice nevypadá.

Anja: Spíš to vypadá jako vězení.

Matyáš: Ano, to spíš. Ale něco ani nevypadá jako věznice, spíš jako vesnice. Je to vlastně zvláštní. Já jsem si představoval, že to bude vypadat jako pracovní tábor, jako nějaká uzavřená oblast, protože nevím, jak jinak by to fungovalo. Ale zase je na těch fotkách dobrý, že očividně o tom víc přemýšlíme do hloubky, než u těch předchozích. U těch předchozích máme naservírovaný přesně, co se tam děje, vidíme, že se válčí v Aleppu, vidíme lidi střílet, vidíme bombardování, vidíme oběti, ale tady každá fotka sama o sobě má spíš svůj příběh.

Radek: Ano, ty dvě série fotí tu válku v podobě, v jaké ji známe přesně a běžně. Ale to už tady taky zaznělo.

Karolína Z.: Já si právě z těch všech důvodů, které tady zazněly, tak asi právě proto bych pustila asi tuhle sérii, než ty předchozí, protože mi přijde, že tomuto problému není věnovaný takový mediální prostor.

Tereza H.: Těm důsledkům.

Karolína Z.: A že právě třeba se nás tu sešlo 6 a ani jeden moc nechápeme, o co jde, tak to asi není úplně dobře.

A působí na vás nějak to, že ty fotografie jsou černobílé?

Karolína Z.: To už je asi spíš taková estetická věc, nebo...

Anja: Je to pro mě příjemnější na pohled, barvy mohou být trochu útočnější...

Matyáš: Já si myslím, že ty fotky černobílé jsou lepší z Afriky. Kdyby ty předchozí dvě série byly taky černobílé, tak to tak nevynikne. Esteticky to podle mě vypadá líp.

Proč jako z Afriky?

Matyáš: U těch černochů si myslím, že ty černobílé fotky jsou lepší, že to víc vynikne. Tam asi není moc barev v podstatě, kdybych se měl podívat na tady tu fotku, tak tam ani moc barev nebude, bude tam hnědá, ... tam nejde tolik o ty barvy, nejde tam o zachycení těch barev. A tomu prostředí více sluší ta černobílá.

Anja: To je pravda, ty předchozí fotky ty barvy potřebovaly, třeba tu červenou krev.

Nikola: Možná ta černobílá vyvolává víc otázek, na té fotce se nejde zaměřit na nějaké barevné pozadí nebo detaily, tím že to jsou jen dvě barvy, tak já se osobně na tu fotku zaměřím mnohem víc, než když

prvoplánově vidím, červená oheň, oranžová vesta, to rozeznám automaticky, tady prostě mě to zaujme asi mnohem víc.

Karolína Z.: Mně je to asi úplně jedno, jestli ta fotka je barevná, nebo černobílá, nemám pocit, že by to na mě působilo nějak jinak, kvůli těm barvám. Už mi to přijde spíš jako takové rozhodnutí toho autora, jak se rozhodne on sám to esteticky pojmout.

Radek: Já bych souhlasil, mě to pomáhá oprostít se od nějakých stereotypů a hned se nad tou fotkou zamyslet.

Nikola: Trochu mi přijde, že ta černobílá ty emoce tlumí. Ve mně osobně to něco vyvolává, ale není to na první pohled znatelný, působí to na mě víc tlumeně.

Matyáš: S tím nevím, jestli úplně souhlasím, protože třeba tahle fotka, je úplně jedno, jestli by byla barevná nebo černobílá, tam by tomu ta barva nedala nic navíc. Myslím si že už takhle jde hned vidět, co se tam děje a kdyby byla v barevný, tak by to nemělo jiný efekt.

Radek: Tam by těch barev myslím moc nebylo.

Matyáš: Právě.

Karolína Z.: To je už taková otázka vkusu, jestli preferuješ při koukání na fotografii barevnou souhru, nebo spíš jako hru se světlem, tady to třeba funguje krásně, to je super, to je fotka, která funguje skvěle černobíle.

Radek: To je krásné, no.

Karolína Z.: Zase tuhle bych daleko radši viděla barevně, ale to je prostě tím, že mám ráda barevnou fotografii a baví mě to esteticky.

Matyáš: Myslím si, že esteticky je tato série nejlepší, ale to je i tím, že měl víc času na to, to sebrat a že pracoval v klidnějším prostředí, mohl si fotku víc připravit a promyslet, než když během toho bombardování, to bylo asi jiný.

Příloha 6: Přepis třetí výzkumné skupiny: 23. 1. 2018

Účastníci: Karolína F. (22), Alena (64), Helena (64), Tomáš (69), Jana (59), Václav (22)

První série fotografií:

Jaké první slovo vás napadne při pohledu na tyto válečné fotografie?

Alena: Já nechci být hnusná, ale takových fotek je každý den plná televize, na těch fotkách podle mě není vůbec nic speciálního a mají dojmout. Nepřijde mi na nich nic extra, že by si člověk řekl tak tuhle fotku udělat, to už jako muselo bejt.

Karolína F.: To mě to přijde naopak docela, že když o tom přemýšlím z toho fotografického hlediska, tak že si říkám, to muselo bejt těžký třeba tohohle člověka vyfotit.

Helena: Tak mě se první vybaví to slovo neštěstí, protože vždycky to je neštěstí, a ta fotka má mít uměleckou hodnotu a má dokumentovat. Ted, když máme ty války v přímým přenosu jako v televizi, ale proč u takového neštěstí mám posuzovat uměleckou hodnotu, já prostě vidím hrozný neštěstí a pak už je mi to jedno, ale chápu, že je to hodně silná fotka, i když některý jsou i naaranžovaný, jak to známe z minulosti, že se to stalo, aby to bylo tak působivý, tak to asi jo...

Alena: Takhle, já nechci bagatelizovat válku v Sýrii, ale dneska novináři po válečných konfliktech jedou, ty jsou všude, fotky z válečných konfliktů, a záběry v televizi, ve filmu, jsou všude, podle mě jako méně by bylo více. Trošku to začíná být zvláštní, samozřejmě je to tragédie, co se v té Sýrii děje, ale mě už to přijde, že se z toho stává moc zboží, že se tam všichni ženou pro to, aby ty fotky co nejlépe prodali. Tohohle dojmu já se nezbavím.

Pamatuju doby, kdy byla známá jediná válečná fotografie asi 30 let, a to byla teda slavná fotka z Vietnamu My Lai, která teda ve mně navíc vyvolává opačný pocity, než se kterými byla prezentována, jakože ti americký imperialisté, ale nebylo tam to zázemí, proč se tak stalo, proč tak zaútočili a tak dále. Ale to byla jediná fotka po celý léta, která se prezentovala, že jo. Až ta devadesátá léta minulého století, tak v souvislosti s Čečenskem

a tím, že se teda i otevřel prostor pro publikování informací z celého světa, tak se začaly prostě takovýchle fotografie množit a mně přijde, že za chvíli budou lidi tak otrlí vůči tomu, že se jich to ani nedotkne.

Tomáš: Jestli já můžu, já jsem ještě starší, vybavil jsem si fotografii, kterou nám ukazovali, jak ti rudoarmějci vztyčují tu vlajku na Reichstaagu. –souhlasné reakce všech starších– to byla nahraná fotka, ale řekl bych, že dobře, vypadalo to autenticky. Ale smysl těch tehdejších válečných fotografií tehdy byl dost pochopitelný, to byla propaganda, mělo to ukázat statečnost a hrdinství a utrpení sovětského národa a sovětského lidu a následně potom i vývoj. Z tohoto pohledu, když si položím otázku, jaký smysl má ta válečná fotografie dneska, tak nevím. Skutečně, tady bych navázal na paní kolegyně, jestli to není jen hromadění, že se lidé rádi koukají na násilí, když je potom poptávka, tak že se to hned nabídne. Nevím, no. Ve mně to vzbudilo ještě další

heslo:

a to je odpor, protože ta Sýrie, to je rejdiště velmocí. Ti lidi trpí, protože Rusové a tak, takže to je to. Takže první věc je vůbec ten smysl té dnešní válečné fotografie v tom 21. století, že to není tak průhledné jak v tom hezkém 20. století, ve kterém jsme mi převážně žili. A potom, že ta skutečná podstata tady není vidět, že je někde jinde, v těch velmocech.

Helena: Jestli jsme vám neutekli od otázky, co se vám vybaví... a my už tady posuzujeme...

Jaké emoce vyvolávají?

Helena: Můj odpor je emoce, myslím.

Václav: Pro mě, abych se přidal, je velký rozdíl mezi těma fotkama, který jsou vidět, že jsou focené v nějaký akci, v nějakým momentu, od těch fotek, kde je trochu vidět, že jsou nějak naaranžované. To není špatně, ale pro mě nějakou větší emoční odezvu vyvolá fotka, která je prostě na první pohled možná, ani ne tak zajímavá jako třeba tady té rodiny mnohem víc než tady ta, kde je třeba i ta původní fotka, která jde vidět, že je působivá, ale pokud jde o nějakou reportážní fotku, tak mi vlastně tolik, je to spíš umělecká fotka než reportážní, minimálně.

Role editorů – které fotky byste pustili do médií?

Adéla: Podle mě tam to dítě, jak je někde...to už je podle mě moc.

Tomáš: To je moc krve.

Karolína F.: Ale zase je to realita na druhou stranu.

Václav: Já bych nepustil tam tu fotku s tím zapadajícím sluncem...

Ostatní: To jsou výbuchy, tam spíš normálně hoří...

Václav: Aha, no ale i tak, je to spíš efektní, než efektivní, přijde mi, že to nevypráví.

Helena: tady ten bojovník mi taky přijde, že je to nevyprávějící

Karolína F: Tam je ta kulka...

Tomáš: No to vyhazuje ty kulky, to je kalašnikov.

Karolína F.: Já si nemyslím, že by se ty fotky měly nějak cenzurovat. Jakože by se mělo říkat, tohle už je moc, tohle je málo. Celá ta série je na to, aby si o tom člověk udělal obrázek.

Helena: To je dané tím, že je to od jednoho fotografa.

Alena: Mně u těch fotek taky vadí, u těch bojovníků, ta anonymita, že člověk neví, z jaký jsou strany barikády, kdo on je, na koho tam míří, koho tam má na mušce, to je jenom takový jako... já vím, že kolikrát to ten fotograf nemusí ani vědět.

Tomáš: To je právě to, že je tam hrozný zmatek, nikdo ani neví, kdo proti komu bojuje, - přesně- ale všichni mají samopal ruské výroby.

Jana: To si my ženský nevšimneme.

Tomáš: No to víme my, co jsme byli na vojně...

Helena: Záleželo by, jaký by k tomu byl text, pokud by to byla nějaká esej, nebo nějaká úvaha, k té situaci a trochu by se tam třeba popisoval každodenní život, tak bych zase vybrala jiné fotky, já bych asi byla špatný editor, já bych vybrala ty bojovníky, mě prostě přijde dobrá tahle a tahle...ale takhle to můžou být rozbitý Drážďany.

Alena: To jsou ilustrační...

Helena: Ano, to jsou ilustrační...

Alena: Kdybych byla editor, počkala bych si na sérii jiného fotografa.

Jste zvyklí vidat válečné fotografie tohoto typu?

Alena: Musím znova říct, že zejména televizní zpravodajství se hemží těmihle záběry, když se něco děje. A těch fotek v časopisech vyšlo taky za ta léta neurekom, v různých zpravodajských časopisech, je to vidět poměrně často.

Adéla: V práci pracuji s Reuters, tak jsem asi taky už trochu odolná, objevuje se to docela všude.

Alena: Na nejrůznějších serverech a tak...

A je to dobře?

Alena: Já si myslím, že to není dobře, že to trochu degraduje celou tu tragédii, která se někde odehrává. Já se nemohu zbavit dojmu, že fotografové, novináři nebo zahraniční zpravodajové objevili novou, mnohdy lukrativní parketu. Občas tam teda někdo zařve, ale oni se rozhodli nést tu kůži na trh, ale méně někdy podle mě znamená více. Ne, že by tam neměli jezdit, ale možná by měli víc zvažovat, co do toho světa pošlou, nebo do té agentury, která je tam pošle.

Adéla: Člověk toho hodně vidí i na sociálních sítích.

Alena: Je toho hodně.

Jana: Mě by spíš jako zajímalo, dvě tři ilustrační fotografie, k nějakému rozboru, k reportáži. Jestli je toto míněno jako samostatná série, i umělecká tím pádem vlastně, tak mě to připadá vlastně už prázdné. Nešla bych na výstavu...

Tomáš: Já už jsem kvůli tomu přestal chodit na World Press Photo, protože mi to přišlo, že to je hodně. Nikdy jsem to nevyhledával, ale pak to opravdu útočí ze všech stran, tak už to sám nevyhledávám.

Václav: Pro mě je to třeba pořád tak, že je fotografie nejlepší doprovod k textu. Můžeme se bavit o tom, a asi to tak je, že ta fotka už dnes nemá takovou sílu, jakou kdysi měla, protože se zdokonalila technika a je možný už dělat tisíc fotek za den, tak furt ten text je v tomto mnohem rychlejší. A když si dneska někdo přečte článek, ke kterému nemá fotky, nebo jakýkoliv jiný vizuální doprovod, tak už je to naprosto prázdné a nic si z toho neodnese. A když je to dlouhý, tak to ani nedočte. Takže pro mě je to taková instantní dávka: tady to se prostě děje, a i když ten text může být sebelepší, tak to nikdy nedodá, potřebuje čas. Ta fotka je prostě instantní jídlo, který si člověk dá hned a hned ví, něco z toho, a pak si k tomu člověk může dát ten text jako hlavní chod, může si to dohledat a tak.

Druhá série fotografií:

Jaká vás napadají slova při těchto fotografiích?

Adéla: Asi nebezpečí

Václav: Pro mě je to asi brutální, protože mi připadá oproti tomu minulému, že to je jako ještě jinde, pokud jde o nějakou syrovost těch fotek.

Helena: Pokud chcete jedno slovo, tak to je neštěstí a tragédie, a jinak teda tyhle fotky jsou opravdu podstatně, teda i na mě mnohem víc, že by mě víc vyburcovaly. Myslím, že nemá cenu hodnotit, jestli jsem na straně Palestiny nebo Izraele, to nemá cenu hodnotit, od toho bych se oprostila, oni jsou vlastně neutrální, která strana zrovna... ale ty fotky by mě mohly víc zasáhnout.

Proč?

Helena: Možná právě tou určitou brutalitou, ale myslím, že mají ... nějakou uměleckou hodnotu, jestli se to dá říct...ty nohy, a to dítě..

Tomáš: nejstrašnější je to dítě...Souhlas všeobecný.

Helena: Jako je to strašný, ale kdyby to mělo v té záplavě něco, nad tím bych se asi zastavila.

Václav: Pro mě aspoň jak to prožívám, tak je to intenzivnější, že to co na těch fotkách je se nedá oddělit od toho kontextu, ale to, co na nich je, je méně probíraný, než ta série předtím, jako je to taky probíraný, ale přeci jen ta Sýrie je o několik úrovní jinde tím, jak to koluje v médiích. A přeci jen ta Gaza, tolik se tady o ní nemluví, tolikrát jsme ty fotky neviděli, tolikrát je neměla média a tak...a to střelení v Sýrii už je fakt starý a vidíme to furt.

Karolína F.: Ve mně to vyvolává znechucení, to co na tom vidím, že se to děje, že tohle něco dokáže.

Adéla: Tamta fotka je už fakt za hranicí (fotografie dítě).

Alena: Ta je opravdu drastická, ta ještě dokáže vyvolat...

Měla by se taková fotografie objevit v médiích?

Adéla: Podle mě ne, no. Přijde mi, že to už je fakt to, že to člověka může šokovat nějak víc, než by bylo únosné, než by mělo. Jedna věc je, že má ta fotka za úkol zaujmout a ukázat realitu, ale tohle už je jako moc, někomu se může udělat špatně.

Václav: Záleží na médiu, v Mateřídoušce asi ne, ale v nějakém médiu zaměřeném, třeba Respekt, nebo média, která mají cílovku lidí od 30 do 40 let, tak tam už podle mě patří i nějaká takto syrová fotka, právě tím, že může ty lidi furt nějak zaujmout, nebo je donutit přečíst si ten text.

Takže je to tím, že se stále posunuje ta hranice toho, co může zaujmout?

Václav: To já nevím, jestli se tak může hodnotit. Jsou fotky, který jsou drsný a byly by publikovány i dřív. To, že se ta hranice posouvá, to jo, ale jenom se tím ovlivňuje jak moc se to dotkne těch lidí, ale nemyslím si, že by ta hranice ovlivňovala přímo ty fotky. myslím, že tahle fotka by se někde otiskla i před třiceti i před čtyřiceti lety, i teď.

Helena: Já bych ji taky otiskla, ale bylo by dobré, aby se to nedostalo do rukou dětem, ale jak to udělat? Já vím, že jako dítě jsem našla doma, kdy můj dědeček byl na fotce a naši mi to okamžitě sebrali, prostě tam byli usekaný hlavy a já vím, že jsem z toho tehda jako dítě byla špatná a teď jak tomu zamezit, to je jako se vším, nakonec ty fotky, co byly z koncentračních táborů, kterými taky můžeme být přesycený, který jsou tak strašný, a když člověk vidí ty těla, na konci války, tak je to příšerný pořad. Víam, že právě kdyby to byl Respekt nebo...asi bych tuto fotku, která je sice šílená, ale připadá mi reportážně hodnotná, tak bych ji tam dala. Asi by bylo dobré, aby nebyla na sítích, tam lezou všichni...ale tomu se nedá zabránit.

Alena: Nedá, tomu se nedá zabránit.

Adéla: Ale jakože to si to dovedu představit v Respektu, ale ne prostě někde na Aktuálně.cz nebo na Idnesu, že na to člověk klikne a vyjede to na něj, třeba v tom Respektu, že by tam byla nějaká reportáž z Pásma Gazy, ale když teda něco takového by vyjelo na člověka na internetu, tak se tomu těžko zamezí...

Václav: Z etického hlediska pro mě ta fotka nepatří na obálku, přesto, že by to asi mohlo prodávat víc, ale je to pro mě na hraně...

Tomáš: To je na hraně etiky, ano.

Alena: To už je na hraně.

Helena: To by možná i odpudilo člověka.

Jana: No právě, to by si třeba ani lidé nekoupili.

Karolína F.: No je pravda, že občas třeba nějaký humanitární organizace anebo nějaké organizace na ochranu zvířat třeba zveřejňují hodně silné fotky nebo videa a občas je to opravdu, že to prostě přejedu, že se na to nemůžu koukat a že to ten účel mine.

Tomáš: Stažené zvířata, že...

Helena: Já i od tohoto vlastně pořad odvracím oči, i když by se to mělo asi někde tisknout.

Alena: Ale na druhé straně se musí říct, že ta fotka je ideologicky krásně zneužitelná, že jo. Záleželo by tom, s jakým textem, nebo k jakému článku by to třeba byla doprovodná fotka.

Jana: To je univerzální fotka, tragédie každého velkého ozbrojeného konfliktu.

Tomáš: Ale když víme, že to je v Gaze, tak jedna strana řekne: podívejte co Izraelci, druhá strana řekne: oni bojují a bojují pořád a pak to ještě fotí a vystavují tady svoje děti. Dá se to klidně zneužít.

Všichni: Přesně, souhlasné reakce

Alena: Já když jsem tohle teď viděla, tak se mi vybavila fotka, která byla před několika lety u nás někde v novinách nebo v časopise, a byl to malej palestinský kluk, asi šesti sedmiletý, normálně v uniformě a se samopalem. Takhle fotka mi naskočila, dlouho jsem si na ni nevzpomněla, až když jsem uviděla tady tuhleto fotku.

Třetí série fotografií:

Jak na vás fotografie působí?

Václav: Připadá mi zbytečné používat v reportážní fotografii černobílou, přijde mi, že ten element barvy je taky důležitý, a že se ho ti autoři zbytečně zbavují. Ale to je spíš tak obecně, obecně mě to překvapí. Nejvíc mi přišla zajímavá, v tom poli, jak jí tam táhá, to by mě zajímalo to pozadí, co se tam dělo?

Karolína F.: To asi u všech těch fotek.

Helena: Proč má řetěz na nohou? Je to válečný zajatec, nebo co?

Všichni: Přesně, to by mě zajímalo...

Alena: Anebo, když jsou mentálně nemocní, tak je běžné je držet v řetězech?

Znamená to, že tyto fotky vyvolávají více otázek?

Karolína F.: U těchto fotek automaticky sympatizuju s těma, co jsou tam drženi, i když teda nevím, co se tam děje, tak moje představivost to nějak domyslí...

Všichni: Obecný souhlas

Jana: Ve válce je vždycky nějaký utrpení, ale tohleto ve mně vyvolává, ten nejhorší pocit, protože to jsou civilisti.

Alena: Ale to taky přesně nemusíš vědět, rozumíš, oni klidně nějakýho zajatce můžou šoupnout na psychiatrii a držet ho tam v okovech, to nevíš právě. Podle mě je to nejpůsobivější tato série, a dokonce bych řekla, že ta černobílá ještě dodává na působivosti oproti těm barevným.

Jana: Taky jsem příznivcem těch černobílých, je to hlubší, je to zvláštní, ale je to tak.

Helena: Je to větší realita.

Alena: Ale chtělo by to nějaký komentář.

Helena: Možná je to tím, že o tom konfliktu tolik nevíme, nebo teda něco vím, ale ne tolik, jako u těch předchozích dvou, takže to ve mně vyvolává nějakou snahu se o tom více dovědět. Tím že je to pro nás ne tak transparentní. Ta fotka té místnosti, ta na mě zapůsobila nejvíc, to je beznaděj.

Adéla: Je fakt, že minimálně té Sýrie je člověk přehlacený a píše se o tom tak často, v podstatě každý den se něco objeví. Takže tohleto víc zaujme, i když jsou tam ty otazníky, tak mi to přijde nejzajímavější ze všech těch tří sérií. Na této fotce je aspoň nějaký nápis, snaží se to člověku říct, o co by teda mělo jít.

Karolína F.: To, že to vyvolává ty otázky, donutí člověka se o to víc zajímat a třeba si to najít, něco si o tom přečíst.

Alena: Kdyby chtěl někdo ty fotky zveřejnit, tak by je bez nějakého vysvětlujícího komentáře nemohl dát. Tam by nemohl napsat jen Jižní Súdán, nebo psychiatrická nemocnice v Jižním Súdánu, to je málo. Mě samotnou by zajímalo nějakou bližší vysvětlení k těmto fotkám.

Tomáš: Tihleti vypadají jako opravdu bachmani.

Alena: Přesně.

Tomáš: Ty výrazy...

Alena: Pak ta paní jak se snaží na těch židlích přelízt přes ty vrata nebo dívat se, to je taky ta nemocnice? Spoustu otázek...

Tomáš: Ten Súdán je zapomenutá válka.

Alena: Ono se to taky v tom Súdánu mele už strašnejch let.

Tomáš: To je takové připomenutí...

Karolína F.: ty první dvě série ve mně vyvolávaly lítost, a tato třeba vztek, protože vidím, že ty lidi jsou evidentně se chtějí dostat pryč.

Alena: Nejdrastičtější mi přijde ta, jak tam vystrkuje tu hlavu mezi těma barákama.

Helena: Ta je strašná.

Tomáš: To jsem dlouho nevěděl, co to vlastně je...

Helena: To je na odvrácení pohledu. Všechny jsou nejpůsobivější a i bez těch informací pro mě nějakým způsobem je to ...ta Sýrie je furt na stole, Pásmo Gazy je už dál a tohleto je úplně nejvzdálenější. A asi to jde na nás i vidět, že tím nejsme tak sytý, víc to působí a líbí se mi ty fotky i jako fotky, i když si to u těch drsných témat trochu protřečí, ale na mě tato série, i kdyby byla možná bez popisku, nerozuměla bych tomu, tak mi to připadá jako svébytná série, nedělila bych je, je to víc celek, není to jen reportáž, je to i emoce toho fotografa. To máme každý jinak, ale takhle to na mě působí.

Jana: Tohle je proti lidskosti. To, co je vidět na těch fotkách té války, tak to k válce patří, to už...tyto fotky jsou nejhorší.

Tomáš: Strašně nešetrně s nima zacházejí, vždyť jsou to nemocní lidé, teda pravděpodobně, a to zacházení je... dají je na řetěz?

Jana: Proti lidskosti přece.

Helena: Mám z toho pocit, že je v těch fotkách i emoce toho fotografa. Tam mi to přišlo, udělám fotku, jak to tady bouchá, je to reportáž, jsem v první linii, mám vestu, hned to pošlu, šup šup. Ale tady mám pocit, že to je promyšlený, že to je jeho návrh, jeho emoce, která mi tak připadá. Jednou jsem četla, jak Šibík psal, že to je fofr, aby to tam už bylo...

Alena: Tohle pravděpodobně možná ani nesouvisí s tou válkou v Súdánu, my to nevíme, ale pokud ano, tak to z toho nečouhá jako sláma z bot. Zatímco třeba z té Sýrie, tam to z toho čouhá.

Adéla: Pořád se mi vybavuje film 12 let v řetězech, když to vidím.

Karolína F.: Je pravda, že tyhle fotky působí autenticky, všechny byly autentické, ale v té první sérii byly třeba dokonalé kompozice a všechno... a tady jsou vlastně taky, ale působí to jinak.

Václav: Nemůžu si pomoci, ale připadá mi, že je to celé koncipované tak, aby to působilo více emočně, než třeba ty fotky předchozí z toho místa dělané v ten moment. Tím teda nechci zpochybnit to, že je tam

zachyceno naprosto nehumánní chování k těm lidem. Ale připadá mi, že to rozhodnutí, i třeba s tou černobílou fotografií..

Alena: To mohlo být záměr s tou barvou.

Václav: Tak to byl rozhodně záměr...

Jana: Ale nepřipadá mi to naaranžovaný...

Václav: naaranžovaný ne, to určitě ne, jen mi prostě připadá, že ty fotky jdou celkově více po emocích, než třeba ty ze Sýrie nebo z Gazy, to nemusí být špatně. Jde to víc po emocích, protože to je vyfocené tak, jak to je. Nejsou to momentky, je vidět, že se víc soustředil, že tam byl delší dobu a přemýšlel. U toho konfliktu člověk většinou nemá čas přemýšlet, jak to vezme kompozičně, ale spíš to fotí, tady je vidět, že je víc připravoval.

Helena: pro mě to právě tak je. Jsem přesycena těmi fotografiemi z první linie. Padají na mě odevšud, z internetu, z novin. A takovýchto fotek na mě tolik nepadá. A mám vlastně pocit, že u válečných fotek by mělo jít o tu emoci. Nejen o tu reportáž.

Alena: Z tohoto nepoznáš, jestli to jsou válečné fotky.

Helena: Nepoznám, ale nevím...to je otázka, ale já mám pocit, že člověk má mnoho té reportáže, ale ta emoce je dobře, že se probudí, že ještě nejsme úplně ošoupaní, že zas tam bude ten kalašnikov. Ještě to v nás emoci vyvolá, u tam těch je toho moc, už to nemusíme. Ale i ta fotka z toho Reichstaagu, i ta vietnamská holčička

ve mně pořád tu emoci vzbouzela, i když je to dávno, tak si tu emoci pamatuju. Ještě takovou tu slavnou fotku, taky je prý nakaširovaná, ze španělský války, jak drží ten kvér nad hlavou, ... ale já si tu emoci pamatuju, tu emoci, a často je to u mě důležitější, než ta konkrétní fakta, která třeba u té Sýrie ani nerozpletu, tím, jak je to složitý, Pásmo Gazy je taky strašně složitý.

Adéla: Mě ta série taky zaujala nejvíc, něčím se mi líbí, nejsou tady zbraně, výbuchy, ale něčím mě hrozně zaujme tam ten řetěz, často to nevidám, musím se na to pořád dívat, a něčím mě to upoutává. Přijde mi to celé strašně zajímavé.

Alena: Je to rozhodně emotivnější, než jeden bojovník se samopalem, druhý bojovník se samopalem, případně zraněnej, pokud možno zraněné dítě...ale potřeboval by člověk něco znát, já určitě, ve mně to vyvolává spoustu otázek. Určitě je to nejzajímavější série z těch tří.

Tomáš: Tady se jedná o duši. Jsou to duševně nemocní, tím se to promítá. Ty duše jsou tam, nemocní, zranění, tím je to neštěstí ještě hroznější.

Alena: Člověk by zase musel vědět, jestli je to takto běžný, nebo si dal ten fotograf tu práci, že si našel tohle jedno místo.

Jana: Myslím si, že v Súdánu tohle běžný bude...

Tomáš: Anebo bude v celým Súdánu jedna psychiatrická nemocnice a ostatní zastřelí rovnou...

Alena: To je taky možný...

Karolína F: Ta první fotka je hodně silná, je tam vidět ten výraz toho člověka, je vidět že ten výraz ztratil jak svobodu...jak se tomu říká, ne hrdost, ale... svéprávnost.

Helena: Je tam prázdnota v tom výrazu.